

การประยุกต์ใช้หลักอารักขสัมปทาเพื่อการสร้างมูลค่าทางวัฒนธรรมประเพณี
จุดไฟตูมกาของชุมชนตำบลทุ่งแต่ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา
The Application of Achievement of Protection In Order to Enhance the Value
of the Cultural Heritage of The Fire of the TumKacommunity
of Thungtae in Yasothon.

นิคม ปาทะวงศ์

Nikom Patawong

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยะลา

Mahamakut Buddhist University Yasothon College of Medicine

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อให้ทราบว่าคุณภาพชีวิตมีความเข้าใจในประเพณีจุดไฟตูมกาอย่างไรบ้าง 2. เพื่อศึกษาการนำหลักอารักขสัมปทามาใช้ในการส่งเสริมประเพณีจุดไฟตูมกาของชุมชนเทศบาลตำบลทุ่งแต่ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา 3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการนำหลักอารักขสัมปทามาประยุกต์ใช้การสร้างมูลค่าทางวัฒนธรรมประเพณีจุดไฟตูมกาของชุมชนเทศบาลตำบลทุ่งแต่ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา และ 4. เพื่อแสวงหารูปแบบของการนำหลักอารักขสัมปทามาประยุกต์ใช้สร้างมูลค่าทางวัฒนธรรมประเพณีจุดไฟตูมกาของชุมชนเทศบาลตำบลทุ่งแต่ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้เป็นอย่างดีและมีอายุที่อาศัยอยู่ไม่น้อยกว่า 20 ปี ทั้งชายและหญิงโดยเลือกการวิจัยจากผู้วิจัย 1 : 4 คน จำนวนรวมทั้งสิ้นประมาณ 15 คน และการสนทนากลุ่มจำนวน 5 คน จากผู้ที่อาศัยในท้องถิ่นนี้ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายกลุ่ม แบบสังเกตสภาพสิ่งแวดล้อม แบบบันทึกชีวิตประวัติบุคคลสำคัญ แบบบันทึกการเดินทาง แบบสำรวจพื้นที่เบื้องต้น แบบสังเกตการณ์ชนิดไม่มีส่วนร่วม

ผลการวิจัยพบว่า สิ่งแวดล้อมของหมู่บ้าน เป็นลักษณะธรรมชาติ มีกิจกรรมของชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงมีบ้านเรือนใหญ่บ้างเล็กบ้างตามอัตภาพหรือสถานะที่เหมาะสมของแต่ละคนซึ่งปัจจุบันสถานะทางเศรษฐกิจของชุมชนกำลังพัฒนา มีความเจริญมากยิ่งขึ้น ส่วนประชาชนมีเข้าใจในประเพณีจุดไฟตูมกาเป็นสองลักษณะ คือ ประเพณีแบบดั้งเดิมได้แก่การทำแบบเรียบง่ายไม่มีการจัดงานขบวนแห่ส่วนปัจจุบันมีการประยุกต์ให้มีความหลากหลายเช่นมีการแห่ขบวนไฟตูมกา ประทัดไฟตูมกา รวมถึงการฟ้อน ประทัดร้องเพลง รวมทั้งมีการประพันธ์บทเพลงเกี่ยวกับไฟตูมกาเพื่อเผยแพร่เป็นต้นแต่ก็ยังเป็นไปเพื่อพุทธบูชา ส่วนการนำหลักอารักขสัมปทามาใช้ส่งเสริมประเพณีไฟตูมกาของประชาชนคือการมีส่วนร่วมเช่นเป็นคณะกรรมการดำเนินการ การส่งบุตรหลานหรือหรือแม่บ้านพอบ้านเข้าร่วมขบวนแห่ ขบวนฟ้อนร่วมประเพณีจุดไฟตูมกา และมีส่วนร่วมในการจัดหาวัสดุการทำต้นไฟตูมกา สิ่งสนับสนุนที่สำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการสร้างมูลค่าทางวัฒนธรรมคือความพร้อมของวัตถุดิบทางธรรมชาติคือลูกตูมกาซึ่งนับวันจะเป็นต้นไม้มหายากมากขึ้นถึงแม้ปัจจุบันยังคงหาได้บ้าง

ตามป่าดงดิบธรรมชาติ ความพร้อมของบุคคลผู้นำซึ่งมีความคิดสร้างสรรค์ต่อยอดเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นและการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐ ปัจจัยที่ส่งเสริมการนำอารักขสัมปทามาประยุกต์ใช้สร้างมูลค่าทางวัฒนธรรมจุดไฟตูมกาคือประชาชนมีความเสียสละให้ความร่วมมือทั้งด้านวัสดุสิ่งของเสียสละเวลาเป็นวิทยากรอบรมสาธิตการทำต้นตูมกาให้บุคคลทั่วไปได้ทราบความเป็นมาของประเพณีไฟตูมกา และประการสุดท้าย มีการแสวงหาตลาดเพื่อรองรับการสร้างคุณค่าให้เกิดกับประเพณีไฟตูมกา

คำสำคัญ : วิธีการดำรงชีวิต, ประเพณีจุดไฟตูมกา, การนำหลักอารักขสัมปทามาประยุกต์ใช้สร้างมูลค่าทางวัฒนธรรม

Abstract

The objectives of this research are as follows. 1) To know how people understand the fire traditions of Tumka Candlelight. 2) To study the application of the principle of Arukhasampadha Dhamma in the promotion the fire traditions of Tumka Candlelight in community of Tung Tae Municipality. Mueang Sub-district Yasothon Province. 3) To analyze factors. It promotes the application of the principle of Arukhasampadha Dhamma to apply the cultural value of the fire traditions of Tumka Candlelight in community of Tung Tae Municipality. Mueang Sub-district Yasothon Province. 4) To seek the form of bringing the principle of Arukhasampadha Dhamma to apply to build cultural values, the fire traditions of Tumka Candlelight in community of Tung Tae Municipality. Mueang Sub-district Yasothon Province.

The population is well-educated and has lived for no less than 20 years. The research was conducted by 1: 4 researcher, totaling about 15 people and 5 group discussion from local residents. The tools used were in-depth interviews. In-depth interviews Environmental observation Biographical record Travel record Baseline Survey Observation type is not involved.

The research found that Environment of the village Is natural There are activities of the community based on sufficiency economy, small houses, conventionally or in the appropriate status of each person. At present, the economic status of the developing community is growing. The people in the fire traditions of Tumka Candlelight are understood in the fire of two types. The tradition is the same. Simple, no parade. Nowadays, there are various applications such as fire brigade. Fire Fighting Games Include singing contest There is also a song about fire fire to propagate. It is also for the Buddhist worship. The adoption of the principle of love is to promote the fire of the people is to participate as a commission. Sending children or housekeepers to attend a parade. Fellowship in the fire traditions of Tumka Candlelight and participate in the supply of materials. To make a fire.

The important contribution to the transformation of cultural value is the availability of raw materials, such as the evergreen tree, which is increasingly rare, although still available in natural rainforest. The Creativity and the value for local culture, and support from government organizations. Factors that promote the deployment of Arukhasampadha Dhamma to apply cultural value. People are sacrificed to cooperate in the material. Take time to be a guest speaker on the demonstration of Buddha. Finally, there is a market for the value of the fire traditions of Tumka Candlelight.

Keywords: Life style, The fire traditions of Tumka Candlelight, Applying the principle of Arukhasampadha Dhamma to apply and create cultural value.

บทนำ

ปัจจุบันการสร้างมูลค่าเพิ่มทางวัฒนธรรมประเพณีได้ปรากฏให้เห็นในเชิงประจักษ์ เหตุที่เป็นเช่นนี้สามารถพิจารณาได้หลายประเด็น เช่น จากการที่รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมให้ชุมชนต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงความเป็นอัตลักษณ์ของตนประกอบกับความเป็นท้องถิ่นนิยมที่มีให้เห็นกันอย่างแพร่หลายและนับวันยิ่งเข้มข้นมากขึ้นตามกระแสโลกในยุคข้อมูลข่าวสารภายใต้บริบทของโลกยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) นโยบายการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาประเทศนั้นแม้จะมีการกล่าวถึงมานานแต่ยังไม่มี ความชัดเจนในทางปฏิบัติ นโยบายนี้เริ่มมีความชัดเจนและปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมเมื่อมีนโยบายการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาการส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่นในการพัฒนาครอบครัวและชุมชน

จากความสำคัญดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ยุคปัจจุบันประชาชนมีการแสวงหาความสะดวกอย่างพุ่มเพื่อจึงปรากฏแนวคิด ทฤษฎี หลักการมากมายที่มุ่งเตือนคนในสังคมให้สำนึกถึงการแสวงหาเพื่อให้ทวนระลึกถึงวิถีดั้งเดิมของมวลมนุษย์ อาทิ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ที่เป็นการพยายามดึงมวลชนให้คำนึงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถีความพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (ศรีปริญญา ฐปกิจาง, 2546) หรือในทางศาสนาโดยเฉพาะพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาหลักของประชาชนภาคอีสาน ดังจะเห็นได้จากบุญประเพณีประจำเดือนของชาวอีสานที่มีเป็นประจำทุกเดือนเรียกจารีตหรือฮีต 12 จะปรากฏงานบุญประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น ฉะนั้น ในฐานะที่พระพุทธศาสนามีส่วนเกี่ยวของนำหลักธรรมมาประยุกต์ต่อวิถีชุมชนด้านงานบุญประเพณีต่าง ๆ จึงเป็นเรื่องที่เหมาะสม เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นที่จะทำให้คนในสังคมตระหนักถึงการรักษาบุญประเพณีต่าง ๆ และสามารถดำเนินชีวิตไปได้อย่างราบรื่นมีทิศทางที่ดีและมีความสุข (พระครูสิริปริยัติธำรง, 2554: 2) เพราะหลักอารักขสัมปทาเป็นหลักประกันของการดำรงอยู่เป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำมาอธิบายการอนุรักษ์ที่สร้างคุณค่า และมูลค่าเพิ่มได้จากวัฒนธรรมประเพณีขึ้นพื้นฐานได้อย่างเหมาะสม

จากสภาพการณดังกล่าว คณะผู้วิจัยเห็นว่า วิถีท้องถิ่นนิยมถือเป็นบริบททางสังคมและวัฒนธรรมขึ้นสำคัญในการเรียนรู้และทำความเข้าใจเรื่องราวความเป็นอยู่ของผู้คนในมิติทางสังคมวัฒนธรรม และประเพณี รวมถึงการเปิดกระบวนทัศน์ในการทำความเข้าใจต่อองค์ความรู้แห่งความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม และ

วิธีคิดแห่งการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม ซึ่งแต่ละท้องถิ่นล้วนมีวัฒนธรรมที่สอดคล้องกัน แตกต่างกันไปบ้างตามเส้นทางแห่งวิถีการดำรงชีพ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงอยากศึกษา การประยุกต์ใช้หลักอารักขสัมปทาเพื่อการสร้างมูลค่าทางวัฒนธรรมประเพณีจุดไฟตูมกาของชุมชนตำบลทุ่งแต อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีนิยมตามแนวพุทธ เพราะจะทำให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามประเพณีที่เหมาะสมกับยุคสมัย นอกจากนี้ ยังเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 3.1 เพื่อให้ทราบว่าประชาชนมีความเข้าใจในประเพณีจุดไฟตูมกาอย่างไรบ้าง
- 3.2 เพื่อศึกษาการนำหลักอารักขสัมปทามาใช้ในการส่งเสริมประเพณีจุดไฟตูมกาของชุมชนเทศบาลตำบลทุ่งแต อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา
- 3.3 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการนำหลักอารักขสัมปทามาประยุกต์ใช้การสร้างมูลค่าทางวัฒนธรรมประเพณีจุดไฟตูมกาของชุมชนเทศบาลตำบลทุ่งแต อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา
- 3.4 เพื่อแสวงหารูปแบบของการนำหลักอารักขสัมปทามาประยุกต์ใช้สร้างมูลค่าทางวัฒนธรรมประเพณีจุดไฟตูมกาของชุมชนเทศบาลตำบลทุ่งแต อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหาและตัวแปรที่ศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารเพื่อการวิเคราะห์และสังเคราะห์คัดเลือกตัวแปรที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะตัวแปรที่ได้สังเคราะห์แนวคิดสำคัญของนักวิชาการทางพระพุทธศาสนาและผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนา นักวิชาการทั่วไป และนักวิจัยที่นำมาศึกษา ได้แก่หลักอารักขสัมปทาจากพระไตรปิฎก อันเป็นคัมภีร์หลักทางพระพุทธศาสนาและคัมภีร์อื่น ๆ และได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างมูลค่าเพิ่มทางวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นเป็นต้น

ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยนี้เป็นการเฉพาะของประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้เป็นอย่างดีและมีอายุที่อาศัยอยู่ไม่น้อยกว่า 20 ปี ทั้งชายและหญิง จำนวนรวมทั้งสิ้น 15 คน สัดส่วน ผู้วิจัย 1: 3 และการสนทนากลุ่มจำนวน 5 คน จากผู้ที่อาศัยในท้องถิ่นนี้

ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยในพื้นที่ชุมชน เทศบาลตำบลทุ่งแต อำเภอมะนัง จังหวัดยะลาแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินผลการวิจัย และรายงานการวิจัยที่วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยะลา จังหวัดยะลา

ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเมื่อรวบรวมข้อมูลมาแล้วก็นำข้อมูลมาวิเคราะห์สังเคราะห์และเขียนรายงานการวิจัยที่คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ ระหว่างเดือน มีนาคม พ.ศ. 2560 - กันยายน 2560

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) คณะผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การเลือกพื้นที่ คณะผู้วิจัยมีหลักเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่วิจัยดังนี้ คือ 1) เป็นชุมชนที่เป็นแหล่งวัฒนธรรมจะเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 2) เป็นชุมชนที่รื้อฟื้นประเพณีจุดไฟตุ้มกาขึ้นมาแข่งแรกของประเทศ 3) จังหวัดมีแผนงานที่จะพัฒนาให้เป็นประเพณีสำคัญของจังหวัดอีกประเพณีหนึ่ง

2. การสำรวจพื้นที่ก่อนลงภาคสนาม คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ นำโดยนายนิคม ปาทะวงศ์ได้พาคณะผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อปรึกษาหารือวางแผนกับคณะวิจัยพร้อมเจ้าหน้าที่ และบุคลากร ของชุมชน ในการทำวิจัยครั้งนี้ ซึ่งได้เลือกเอาพื้นที่ชุมชนเทศบาลตำบลทุ่งแต่เป็นชุมชนที่ริเริ่มจัดประเพณีจุดไฟตุ้มกาขึ้นมาเป็นแห่งแรกของจังหวัดและของประเทศเพื่อเป็นการส่งเสริมคุณค่าการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและสร้างมูลค่าเพิ่มทางวัฒนธรรมคือเกิดรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่อไป

3. การวางแผนก่อนปฏิบัติงานภาคสนาม คณะผู้วิจัยได้ประชุมวางแผนปฏิบัติงานภาคสนามโดยมอบหมายภาระงานการวิจัยให้กับสมาชิกตามหัวข้อที่กำหนด

4. ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Key Informants) การวิจัยนี้เป็นการเฉพาะของประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้เป็นอย่างดีและมีอายุที่อาศัยอยู่ไม่น้อยกว่า 20 ปี ทั้งชายและหญิง จำนวนรวมทั้งสิ้น 15 คน และการสนทนากลุ่มจำนวน 5 คน จากผู้ที่อาศัยในท้องถิ่นนี้

5. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ได้จากเอกสาร ตำรา พระไตรปิฎก ได้แก่เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักอารักขสัมปทา

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ได้จากการลงพื้นที่ภาคสนามได้แก่ประเพณีจุดไฟตุ้มกาของชุมชนตำบลทุ่งแต่ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร

6. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบบันทึกการเก็บข้อมูลภาคสนามที่คณะผู้วิจัยจัดทำขึ้น ได้แก่

6.1 แบบสำรวจสภาพพื้นที่เบื้องต้น

6.2 แบบสนทนากลุ่ม (ย่อยและกลุ่มใหญ่)

6.3 แบบสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

6.4 แบบบันทึก (จากการสังเกตหรือสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ)

6.5 แบบศึกษาประวัติชีวิต

6.6 อุปกรณ์อื่น ๆ ที่ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ปากกา กระดาษ เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพนิ่งและภาพเครื่องไหว

6.7 การสร้างและตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย เมื่อคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำเครื่องมือเสร็จแล้วได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านเนื้อหา (Content Validity)

6.8 เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เมื่อได้สร้างและตรวจสอบเครื่องมือดังกล่าวเสร็จแล้วคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บ

6.8.1 ข้อมูลดังนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องทุกชนิด

6.8.2 เก็บข้อมูลจากเครื่องมือวิจัยโดยผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดการวิจัยด้วยวิธีการต่อไปนี้

1) การสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วมได้มอบหมายให้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากพฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้อง

2) การสัมภาษณ์เชิงลึกได้มอบหมายให้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัย 1 คนต่อผู้ให้ข้อมูล 3 คนและมีเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเป็นผู้นำทางรวมทั้งอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล

3) จัดเวทีเพื่อสนทนากลุ่ม (Focus group) จำนวน 5 คน ณ สถานที่ ศูนย์บูรณาการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน หมู่ 1 ตำบลทุ่งแต อำเภอมือง จังหวัดยโสธร ในเวลา 13.30 – 15.30 น. ในการสนทนากลุ่มนั้นได้จัดเป็นรูปแบบตัว ยู ได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญนั่งเรียงลำดับกันไป ส่วนอีกด้านหนึ่งเป็นคณะผู้วิจัย และคณะผู้วิจัยได้สร้างความคุ้นเคยโดยการแนะนำตัวให้ผู้เข้าสนทนากลุ่มทราบเป็นรายบุคคลและขอให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแนะนำตัวเป็นรายบุคคลเพื่อสร้างความคุ้นเคยก่อนสนทนากลุ่มตามลำดับหัวข้อที่กำหนดไว้

6.9 การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ เมื่อได้เก็บข้อมูลทั้งหมดแล้ว คณะผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพข้อมูลเพื่อสร้างความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้ คือ การตรวจสอบความแบบสามเส้าจากการสัมภาษณ์ การตรวจสอบความแบบสามเส้าจากการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม การตรวจสอบความแบบสามเส้าจากการศึกษาเอกสาร

6.10 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) คือการนำข้อมูลแต่ละด้านมาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ การวิเคราะห์โดยจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) เป็นการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีก็ตัวแปรก็วิเคราะห์ตามนั้น การเปรียบเทียบข้อมูลโดยการนำข้อมูลเช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสังเกตสภาพพื้นที่ทั่วไป การสัมภาษณ์ชีวประวัติบุคคลสำคัญ การศึกษาเอกสารมาเปรียบเทียบข้อมูลให้มีความสอดคล้องตรงกัน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาโดยการนำข้อมูลจาก 20 ชุดมาเขียนเรียงกันว่าคนที่ 1-20 ว่าให้ข้อสัมภาษณ์การสังเกตและการศึกษาเอกสารว่าอย่างไรและนำมาเปรียบเทียบว่าเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร และคณะผู้วิจัยนำมาสรุปประเด็นให้สอดคล้องตรงกัน

6.11 การเขียนรายงานการวิจัย หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดแล้วนำมาวิเคราะห์ สรุปอภิปรายผลข้อมูลการวิจัย ณ วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร เสร็จเรียบร้อยแล้วก็พิมพ์ออกมาเป็นเล่มรายงานการวิจัยเสนอ กองแผนงาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยเพื่อทำการเผยแพร่ต่อไป

ผลการวิจัย

ในการวิจัย มีข้อค้นพบ (Fact Findings) ที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์หลายด้านดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจ สรุปเป็นข้อค้นพบ (Fact finding) ได้ว่า สิ่งแวดล้อมของหมู่บ้าน เป็นลักษณะธรรมชาติ เรียบง่าย วิถีชีวิตของชาวบ้านไม่มีความฟุ่มเฟือย มีการส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนตามหลักแบบของเศรษฐกิจพอเพียง มีการสนับสนุนให้ชาวบ้านปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้ในแต่ละบ้าน ที่สำคัญมีป่าชุมชนที่เหมือนกับสวนกลาง ที่คนในชุมชนสามารถหาของป่ามารับประทานได้ตลอดฤดูกาลคือป่าดงมะไฟ ที่มีเห็ดและหน่อไม้ให้ชาวบ้านได้เก็บมาทำอาหารได้

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัยพบว่า

ประการที่ 1 ประชาชนมีความเข้าใจในประเพณีไฟตูมกาแต่จะมีเป็นสองลักษณะคือความเข้าใจในรูปแบบเก่ากับรูปแบบปัจจุบัน ซึ่งในรูปแบบเก่าจะทำไฟตูมกาภายในครอบครัวของตนแล้วจึงนำไปสู่วัดเพื่อจุดบูชาจะไม่มี การร่วมแห่ขบวนเหมือนปัจจุบันในส่วนของการทำงานแกะสลักกลดลายมีแตกต่างกันไปตามยุคสมัยซึ่งปัจจุบันเครื่องมือในการแกะสลักและเจาะรูจะสะดวกสบายมากกว่ายุคเก่าและมีการผลิตไฟตูมกาในรูปแบบเชิงพาณิชย์ขึ้นมา อีกทั้งยังมีการประยุกต์กลดลายตามยุคสมัยส่วนในด้านความเชื่อในทางศาสนายังคงเดิมเพื่อเป็นพุทธานุชาไม่มีความแตกต่างกัน

ประการที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นรูปแบบคณะกรรมการดำเนินงานประจำปี ประจำคุ้มหมู่บ้าน ส่วนอีกลักษณะหนึ่งคือการส่งบุตรหลานหรือหรือแม่บ้านพ่อบ้านเข้าร่วมขบวนแห่ ขบวนพ็อนร่วมประกวดธิดาไฟตูมกา และการมีส่วนร่วมในการจัดหาวัสดุ ตลอดจนการแกะสลักกลดลายและการเจาะตามขั้นตอนการทำต้นไฟตูมกาเพื่อเข้าร่วมขบวนแห่ของคุ้มหมู่บ้านตนเอง

ประการที่ 3 สิ่งสนับสนุนที่สำคัญ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการสร้างมูลค่าทางวัฒนธรรมคือความพร้อมของวัตถุดิบทางธรรมชาติคือลูกตูมกาซึ่งนับวันจะเป็นต้นไม้ที่จะหายากมากขึ้นถึงแม้ปัจจุบันยังคงหาได้บ้างตามป่าดงดิบธรรมชาติ ความพร้อมของบุคคลผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่อยอดเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นพร้อมมีความเสียสละ การสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐ ให้ความสำคัญนำประเพณีไฟตูมกามาเป็นประเพณีระดับจังหวัดเพื่อการสร้างมูลค่าทางวัฒนธรรมคือการอนุรักษ์ประเพณีแต่ก็สร้างรายได้จากคุณค่าทางวัฒนธรรมให้แก่ชุมชน

ประการที่ 4 ประชาชนมีความเสียสละให้ความร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ คือ เป็นคณะกรรมการดำเนินงานในทุกปี มีการเสียสละวัสดุอุปกรณ์สิ่งของและจัดหาเครื่องมือเพื่อให้ชาวคุ้มได้จัดทำไฟตูมกา เป็นวิทยากรอบรมสาธิตการทำต้นตูมกาให้เพื่อให้บุคคลทั่วไปได้ทราบความเป็นมาของประเพณีไฟตูมการวมทั้งเทคนิควิธีในการทำไฟตูมกา มีส่วนร่วมโดยการทำต้นตูมกาไว้เพื่อเป็นแบบให้ประชาชนทั่วไปเข้ามาเรียนรู้ได้ตลอดเวลา และประการสุดท้าย มีการแสวงหาตลาดเพื่อรองรับการสร้างคุณค่าให้เกิดกับประเพณีไฟตูมกา

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกต ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปของชุมชน มีความเป็นอยู่ที่ปลอดภัย ถนนหนทางสะดวกอาจมีบางช่วงที่ถนนเชื่อมต่อไปยังหมู่บ้านอื่นยังเป็นทางลูกรังเป็นบางช่วง ๆ การตั้งบ้านเรือน หลังใหญ่บ้าง หลังเล็กบ้างตามฐานะทางการเงินของแต่ละครัวเรือนแต่โดยมากก็เป็นบ้านที่อยู่กันแบบ

สบาย ๆ บ้านบางหลังเป็นทรงแบบทันสมัยตามยุค บางหลังยังคงเป็นทรงแบบเรียบง่าย ความสะอาดของชุมชน คละเคล้ากันไป บางแห่งสะอาด บางแห่งยังต้องปรับปรุง บางแห่งอยู่ในระดับปานกลาง แต่ที่เห็นได้ชัดเจนคือเป็น ชุมชนที่กำลังมีความเติบโตด้านเศรษฐกิจเพราะมีโรงงานและบริษัทห้างร้านเกิดขึ้นตลอดทุกปี ประชาชนมีความ เป็นมิตรต่อคณะผู้วิจัยและเอื้อเฟื่องข้อมูลการวิจัยเป็นอย่างดี

ส่วนที่ 4 ข้อค้นพบที่ได้จากการลงภาคสนาม ผลการวิจัยพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ มีความเสียสละทั้งแรงกายคือเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เสียสละแรงทรัพย์จัดหาอุปกรณ์ในการทำไฟตุ้มกา และใช้ ความสามารถของตนเองในการอบรมสาธิตให้ความรู้เรื่องประเพณีไฟตุ้มกาให้สาธารณชนได้รับรู้เพื่อเป็นการ เผยแพร่ มีความพร้อมของวัสดุจากธรรมชาติและอีกประการที่สำคัญได้แก่แรงผลักดันสนับสนุนจากหน่วยงาน ภาครัฐ ได้ส่งเสริมสนับสนุนยกระดับให้เป็นประเพณีสำคัญของจังหวัดทำให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย และที่สำคัญอีก ประการหนึ่งคือการเร่งอบรมสานต่อความรู้ให้แก่คนรุ่นหลังในท้องถิ่นได้มีความรู้ความชำนาญสามารถผลิตไฟตุ้ม กาผลิตในเชิงพาณิชย์สร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวอีกช่องทางหนึ่ง เป็นการสร้างแนวทางการอนุรักษ์ประเพณีอย่าง ถาวร

อภิปรายผลการวิจัย

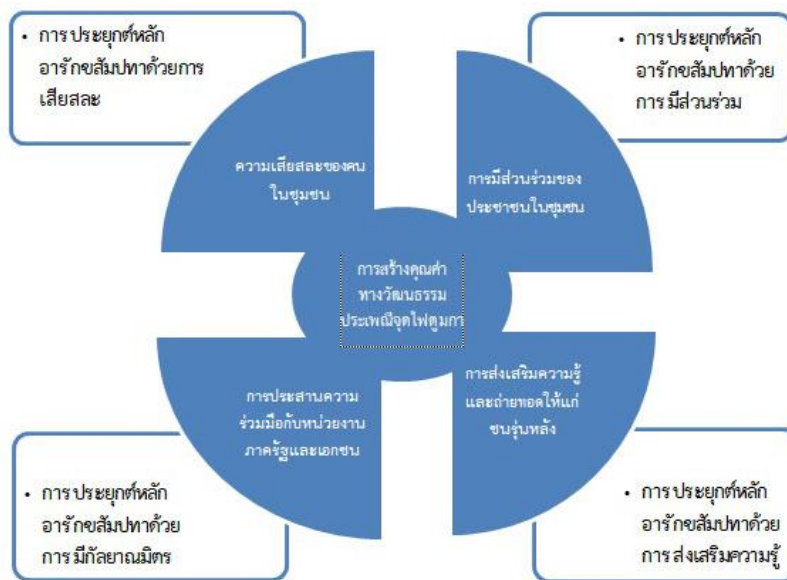
การวิจัยเรื่องนี้ มีข้อค้นพบ (Fact findings) ที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่และมีคุณค่าทางวิชาการ ซึ่งพร้อม ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป จึงนำมาอภิปรายผลโดยใช้หลักตรรกวิทยาในการให้เหตุผล ซึ่งมีดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยพบว่า สิ่งแวดล้อมของหมู่บ้าน เป็นลักษณะธรรมชาติ เรียบง่าย วิถีชีวิตของชาวบ้านไม่มีความ พุ่มเพื่อย มีการส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนตามหลักแบบของเศรษฐกิจพอเพียงมีบ้านเรือนใหญ่บ้างเล็กบ้างตาม อากาศหรือสถานที่เหมาะสมของแต่ละคนซึ่งปัจจุบันสถานะทางเศรษฐกิจของชุมชนกำลังพัฒนามีความเจริญ มากยิ่งขึ้น ที่สำคัญมีป่าชุมชนที่เหมือนกับสวนกลาง ที่คนในชุมชนสามารถหาของป่ามารับประทานได้ตลอด ฤดูกาลคือป่าดงมะไฟ ที่มีเห็ดและหน่อไม้ให้ชาวบ้านได้เก็บมาทำอาหารได้ จากการสัมภาษณ์นายอมร เนตรหาญ ผู้ใหญ่บ้านทุ่งแต้หมู่ 1 พบว่าชาวบ้านมีความคุ้นเคยและเข้าใจในประเพณีจุดไฟตุ้มกาเป็นสองลักษณะ คือประเพณี แบบดั้งเดิมคือการทำแบบเรียบง่ายไม่มีการจัดงานขบวนแห่เป็นต้นส่วนปัจจุบันมีการประยุกต์ปรับปรุงให้มีความ หลากหลายเช่นมีการแห่ขบวนไฟตุ้มกาและประกวดไฟตุ้มการวมถึงการฟ้อนเป็นต้นแต่ก็ยังเป็นไปเพื่อพุทธบูชา สอดคล้องกับ รัตนพร เศรษฐกุล (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การคงอยู่และการปรับเปลี่ยนทางสังคมและ วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไท กรณศึกษาหมู่บ้านของตำบลบวค่าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่” ได้ผล สรุพบว่า ชาวยองมีลักษณะทางสังคมและขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ คล้ายคลึงกับชาวยวนของล้านนา เป็นกลุ่ม ชาติพันธุ์ไทที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในล้านนามากกว่า 200 ปีจนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงโดยรัฐบาลกรุงเทพและการเข้า มาของระบบทุนนิยมตะวันตก ซึ่งมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมชาวยองอย่างช้า ๆ เมื่อ ระบบการปกครองแบบใหม่ ระบบการศึกษาแบบใหม่ ที่ควบคุมโดยรัฐบาล ระบบเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการค้าขาย มากขึ้น ทำให้ชาวยองรับเอาความทันสมัยและวัฒนธรรมของกรุงเทพและตะวันตกมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ชาวยอง พยายามที่จะปรับเปลี่ยนตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนทางสังคมและวัฒนธรรมของชาว ยองด้วย

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นรูปแบบคณะกรรมการดำเนินงานประจำปี ประจำคุ้มหมู่บ้านส่วนอีกลักษณะหนึ่งคือการส่งบุตรหลานหรือหรือแม่บ้านพ่อบ้านเข้าร่วมขบวนแห่ ขบวนพ็อนร่วมประกวดธิดาไฟตุ้มกา และการมีส่วนร่วมในการจัดหาวัสดุ ตลอดถึงการแกะสลักลอยตัวและการเจาะตามขั้นตอนการทำต้นไฟตุ้มกาเพื่อเข้าร่วมขบวนแห่ของคุ้มหมู่บ้านตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ สุวิทย์ วรรณศรีและคณะ (2554) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา ชุมชนในเขตลุ่มน้ำป่าสักตอนบน อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์พบว่า การที่จะแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำป่าสักตอนบนจึงต้องขึ้นอยู่กับความร่วมมือของประชาชนทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นคนในหมู่บ้านในพื้นที่ลุ่มน้ำป่าสักตอนบนหรือคนในเมือง รวมทั้งหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ทุกฝ่ายจะต้องแสดงบทบาทเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ลุ่มน้ำป่าสักตอนบนอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืนแก่พื้นที่ที่มีคุณค่าแห่งนี้ ซึ่งจะทำให้ประชาชนทั้งในหมู่บ้านในพื้นที่ลุ่มน้ำป่าสักตอนบน และประชาชนโดยทั่วไปทั้งภูมิภาคได้รับผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ลุ่มน้ำป่าสักตอนบนโดยถ้วนกันตลอดไป

สิ่งสนับสนุนที่สำคัญ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการสร้างมูลค่าทางวัฒนธรรมคือความพร้อมของวัตถุดิบทางธรรมชาติคือลูกตุ้มกาซึ่งนับวันจะเป็นต้นไม้ที่จะหายากมากขึ้นถึงแม้ปัจจุบันยังคงหาได้บ้างตามป่าดงดิบธรรมชาติ ความพร้อมของบุคคลผู้ซึ่งมีความคิดสร้างสรรค์ต่อยอดเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นพร้อมมีความเสียสละ การสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐ ให้ความสำคัญนำประเพณีไฟตุ้มกามาเป็นประเพณีระดับจังหวัดเพื่อการสร้างมูลค่าทางวัฒนธรรมคือการอนุรักษ์ประเพณีแต่ก็สร้างรายได้จากคุณค่าทางวัฒนธรรมให้แก่ชุมชน

ประชาชนมีความเสียสละให้ความร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ คือ เป็นคณะกรรมการดำเนินงานในทุกปี มีการเสียสละวัสดุอุปกรณ์สิ่งของและจัดหาเครื่องมือเพื่อให้ชาวคุ้มได้จัดทำไฟตุ้มกา เป็นวิทยากรอบรมสาธิตการทำต้นตุ้มกาให้เพื่อให้บุคคลทั่วไปได้ทราบความเป็นมาของประเพณีไฟตุ้มการวมทั้งเทคนิควิธีในการทำไฟตุ้มกา มีส่วนร่วมโดยการทำต้นตุ้มกาไว้เพื่อเป็นแบบให้ประชาชนทั่วไปเข้ามาเรียนรู้ได้ตลอดเวลา และประการสุดท้าย มีการแสวงหาตลาดเพื่อรองรับการสร้างคุณค่าให้เกิดกับประเพณีไฟตุ้มกาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวีวรรณ สมนึกและคณะ (2552) เรื่องรูปแบบและแนวทางการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนเกาะงูกระแตของชุมชนบ้านโดมประดิษฐ์ ชุมชนบ้านหนองมะเกลือ และชุมชนบ้านโนนกลาง ตำบลโนนกลาง อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งได้พัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนเกาะงูกระแตโดยการจัดตั้งเป็นชมรมเที่ยวเกาะงูกระแตขึ้นและได้มีการคัดเลือกคณะกรรมการในการบริหารจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกาะงูกระแตโดยการคัดเลือกของสมาชิกในชุมชน 5 ฝ่าย และมีการระดมทุนจากสมาชิก มีการจ่ายเงินปันผลตอบแทนแก่สมาชิกประจำปี ซึ่งผลจากการดำเนินการทำให้คนในชุมชนเกิดความรู้สึกภูมิใจ หลอมรวมทุกคนเข้าไว้ด้วยกันเป็นการแสดงศักยภาพของชุมชนสามารถจัดการธุรกิจชุมชนในรูปแบบการท่องเที่ยวขึ้นมาได้เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในระยะยาว

รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักอารักขสัมปทาเพื่อการสร้างมูลค่าทางวัฒนธรรมประเพณีจุดไฟตุ้มกาของชุมชนตำบลทุ่งแต้ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัย พบว่าองค์กรของรัฐในระดับจังหวัดมีความสำคัญมากในการยกระดับกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนให้มีคุณค่าเกิดการอนุรักษ์และการสร้างมูลค่าเพิ่มทางวัฒนธรรมไม่จะเป็นการท่องเที่ยวและทางการศึกษาเรียนรู้ จึงขอเสนอแนะให้หน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐได้นำไปเป็นกรอบนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่นต่อไปโดยการสืบหาข้อมูลประเพณีที่เก่าแก่แต่ไม่เป็นที่ประจักษ์ของสังคมทั่วไปยังมีอีกมากในแต่ละท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

1. ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนยังต้องมีการปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เรื่องการสร้างทายาททางวัฒนธรรมคือการเป็นผู้มีความรู้และความชำนาญในการทำไฟตุ้มกาเพื่อการอนุรักษ์และเป็นประโยชน์ในทางพาณิชย์เกิดรายได้แก่ชุมชนต่อไป

2. ผู้นำชุมชนหรือสมาชิกกลุ่ม ควรมีสถานที่แสดงสินค้า และจำหน่ายสินค้าเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไฟตุ้มกาในชุมชนชัดเจน เพื่อเป็นตลาดกลางการค้าในชุมชน เพื่อให้สมาชิกและลูกค้าเกิดความเชื่อมั่นมีแหล่งติดต่ออย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะสำหรับศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยเรื่องการแปรรูปหรือสร้างสรรค์รูปแบบของไฟตุ้มกาให้หลากหลายและผลิตออกเป็นสินค้าที่ระลึกจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวและบุคคลสนใจทั่วไป

เอกสารอ้างอิง

- ปวีรรต สมนึกและคณะ. (2552). รูปแบบและแนวทางการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนเกาะภูเก็ต
ของชุมชนบ้านโดมประดิษฐ์ ชุมชนบ้านหนองมะเกลือ และชุมชนบ้านโนนกลาง ตำบลโนนกลาง อำเภอ
พิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี. รายงานการวิจัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พระครูสิริปริยัติจารย์. (2554). ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบโภควิภาค 4 กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. พุทธศาสตร์
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัตนาพร เศรษฐกุล. (2547). การคงอยู่และการปรับเปลี่ยนทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไท
กรณีศึกษาหมู่บ้านในตำบลววกค้ำ อำเภอสนักแพง จังหวัดเชียงใหม่. รายงานการวิจัยสำนักงาน
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ศรีปริญญา ฐปกระจ่าง. (2546). ทิศทางการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน. วารสารพัฒนา
ชุมชน. ปีที่ 42 ฉบับที่ 10, 14-18.
- สุวิทย์ วรรณศรีและคณะ. (2554). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ทรัพยากรและ
สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา ชุมชนในเขตลุ่มน้ำป่าสักตอนบน อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์. ราชภัฏ
เพชรบูรณ์สาร, ปีที่ 13 เล่มที่ 1, 23-31.